

NEZVANIČNI PREVOD

Zamjenici ministara

Dokumenta Komiteta ministara (KM)

CM(2011)49 final 7. april 2011.

Vijeće Evrope: Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

Preambula

Države članice Vijeća Evrope i druge potpisnice ovog dokumenta,

Pozivajući se na Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ETS br. 5, 1950) i njenih protokola, Evropsku socijalnu povelju (ETS br. 35, 1961., revidirano 1996., ETS br. 163), Konvenciju Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (ETS br. 197, 2005.) i Konvenciju Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (ETS No. 201, 2007.);

Pozivajući se na sljedeće preporuke Vijeća ministara državama članicama Vijeća Evrope: Preporuku Rec(2002)5 o zaštiti žena od nasilja, Preporuku CM/Rec(2007)17 o standardima i mehanizmima rodne ravnopravnosti, Preporuku CM/Rec(2010)10 o ulogama žena i muškaraca u prevenciji i razrješenju konflikta i izgradnji mira, i na druge relevantne preporuke;

Uzimajući u obzir sve veći obim sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava koji postavlja značajne standarde u oblasti nasilja nad ženama;

Imajući u vidu Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.), Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966.), Konvenciju Ujedinjenih naroda o eliminiranju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979.) i Opcioni protokol Konvencije (1999.), kao i Opću preporuku br. 19 Komiteta za eliminiranje svih oblika diskriminacije žena (Komiteta CEDAW) o nasilju nad ženama, Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (1989.) i Opcioni protokoli Konvencije (2000.) i Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima lica s invaliditetom (2006.);

Imajući u vidu Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda (2002.);

Pozivajući se na osnovne principe međunarodnog humanitarnog prava, a posebno na Ženevsku konvenciju (IV.) koja se odnosi na zaštitu civila u vrijeme rata (1949.) i dodatne protokole I. i II. (1977.) te konvencije;

Osuđujući sve vidove nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

Prepoznajući da je postizanje *de jure* i *de facto* jednakosti između žena i muškaraca ključni element u prevenciji nasilja nad ženama;

Prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija historijski nejednakih odnosa moći između žena i muškaraca, koji su doveli do dominacije i diskriminacije muškaraca nad ženama, kao i do sprečavanja napredovanja žena u punoj mjeri;

Prepoznajući strukturnu prirodu nasilja nad ženama kao rodno zasnovano nasilje, kao i da je nasilje nad ženama jedan od ključnih društvenih mehanizama kojima se žene primoravaju da budu u podređenom položaju u odnosu na muškarce;

Prepoznajući, uz ozbiljnu zabrinutost, da su žene i djevojčice često izložene ozbiljnim oblicima nasilja poput nasilja u porodici, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prinudnog braka, krivičnih djela počinjenih u ime tzv.časti i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljno kršenje ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca;

Prepoznajući da kršenje ljudskih prava tokom oružanih sukoba koji pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene, u vidu raširenog ili sistematskog silovanja i seksualnog nasilja, kao i potencijalno povećanje rodno zasnovanog nasilja tokom i nakon sukoba;

Prepoznajući da su žene i djevojčice izložene većem riziku od rodno zasnovanog nasilja od muškaraca;

Prepoznajući da nasilje u porodici pogađa žene neravnomjerno, a da muškarci također mogu biti žrtve nasilja u porodici;

Prepoznajući da su djeca žrtve nasilja u porodici, kao i svjedoci nasilja u porodici;

Nastojeći da se iskorijeni nasilje nad ženama i nasilje u porodici u Evropi,

Saglasile su se o sljedećem:

Poglavlje I. Ciljevi, definicije, princip jednakosti i nediskriminacije, opće obaveze

Član 1. Ciljevi Konvencije

1. Ciljevi ove konvencije su:
 - a. zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminiranje nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - b. doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promoviranje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
 - c. izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - d. unapređenje međunarodne saradnje u pogledu eliminiranja nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - e. pružanje podrške i pomoći organizacijama i organima unutrašnjih poslova u djelotvornoj saradnji da bi se usvojio obuhvatni pristup eliminiranju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
2. Da bi se osigurala djelotvorna primjena odredbi Konvencije, u okviru ove konvencije određen je mehanizam za praćenje.

Član 2. Oblast primjene Konvencije

1. Konvencija se odnosi na sve vidove nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce.
2. Preporučuje se članicama da primjenjuju ovu konvenciju na sve žrtve nasilja u porodici. Članice treba da poklone posebnu pažnju ženama koje su žrtve rodno zasnovanog nasilja prilikom primjene odredbi ove konvencije.
3. Ova konvencija primjenjuje se u doba mira kao i u situacijama oružanog sukoba.

Član 3. Definicije

U svrhu ove konvencije:

- a. „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;

- b. „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom;
- c. „rod“ označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;
- d. „rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utiče na žene;
- e. „žrtva“ označava svako fizičko lice koje je izloženo ophođenju opisanom pod tačkama a i b;
- f. pojam „žena“ uključuje djevojke ispod 18 godina starosti.

Član 4. Osnovna prava, princip jednakosti i nediskriminacije

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za unapređenje i zaštitu prava svakoga, posebno žena, da živi slobodno od nasilja kako u javnoj tako i u privatnoj sferi.
2. Članice će osuditi sve oblike diskriminacije nad ženama i bez odgađanja preduzeti neophodne zakonodavne i druge mjere za sprečavanje diskriminacije, a posebno:
- uključivanjem u ustav države odnosno druge odgovarajuće zakone princip jednakosti između žena i muškaraca i osiguravanjem praktičnog ostvarivanja ovog principa;
 - zabranom diskriminacije nad ženama, uključujući korištenje sankcija, prema potrebi;
 - ukidanjem zakona i praksi koje diskriminiraju žene.
3. Članice će osigurati primjenu odredbi ove konvencije, posebno mjera zaštite prava žrtava, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što su: spol, rod, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili neko drugo mišljenje, nacionalno odnosno društveno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, seksualno opredjeljenje, rodni identitet, uzrast, zdravstveno stanje, invaliditet, bračno stanje, status migranta ili izbjeglice, odnosno neki drugi status.
4. Posebne mjere neophodne za sprečavanje i zaštitu žena od rodno zasnovanog nasilja ne smatraju se diskriminacijom u smislu ove konvencije.

Član 5. Obaveze država i dužna pažnja

1. Članice će se suzdržati od učešća u bilo kakvom činu nasilja nad ženama i osigurati da državni organi, zvaničnici, službenici, ustanove i drugi akteri koji nastupaju u ime države postupaju u skladu s ovom obavezom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da s dužnom pažnjom spriječe, istraže, kazne i osiguraju reparaciju za djela nasilja obuhvaćena ovom konvencijom koja učine akteri koji ne istupaju u ime države.

Član 6. Rodno osjetljive politike

Članice će raditi na integriranju pitanja roda tokom primjene i procene uticaja odredbi ove konvencije i na promociji i djelotvornoj primjeni politika jednakosti između žena i muškaraca i osnaživanja žena.

Poglavlje II. Integriranje politika i prikupljanje podataka

Član 7. Sveobuhvatne i koordinirane politike

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za usvajanje i primjenu djelotvornih, sveobuhvatnih i koordiniranih državnih politika koje obuhvataju sve relevantne mjere za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.
2. Članice će osigurati da politike koje se navode u stavu 1. stave prava žrtve u središte svih mjera i da se primjenjuju kroz djelotvornu saradnju svih nadležnih organa, institucija i organizacija.
3. Mjere koje se preduzimaju u skladu s ovim članom uključit će, prema potrebi, sve nadležne aktere, kao što su državni organi, nacionalne, regionalne i lokalne skupštine i uprave, državne institucije za zaštitu ljudskih prava i organizacije civilnog društva.

Član 8. Finansijska sredstva

Članice će odvojiti odgovarajuća finansijska sredstva i ljudske resurse za adekvatno provođenje integriranih politika, mjera i programa za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom, uključujući i one koje provode nevladine organizacije i civilno društvo.

Član 9. Nevladine organizacije i civilno društvo

Članice će prepoznati, podsticati i podržavati, na svim nivoima, rad nevladinih organizacija i organizacija civilnog društva u borbi protiv nasilja nad ženama i uspostaviti djelotvornu saradnju s ovim organizacijama.

Član 10. Koordinaciono tijelo

1. Članice će odrediti odnosno uspostaviti jedno ili više zvaničnih tijela nadležnih za koordinaciju, provođenje, praćenje i procjenu politika i mjera za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom. Ova tijela će koordinirano prikupljati podatke u skladu s članom 11. vršiti analizu i objavljivati rezultate.
2. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela u skladu s ovim članom dobiju opće podatke o mjerama preduzetim u skladu s Poglavljem VIII.
3. Članice će osigurati da određena odnosno uspostavljena tijela u skladu s ovim članom imaju kapacitet za neposrednu komunikaciju i održavanje veza s odgovarajućim tijelima drugih članica.

Član 11. Prikupljanje podataka i istraživanje

1. U svrhu primjene ove konvencije, članice će preduzimati sljedeće:
 - a. prikupljati relevantne statističke podatke u redovnim vremenskim razmacima o slučajevima svih vidova nasilja obuhvaćenih konvencijom;
 - b. podržavati istraživanja na terenu svih vidova nasilja obuhvaćenih konvencijom radi proučavanja osnovnih uzroka i posljedica, učestalosti i stope osuda, kao i efikasnosti mjera koje se preduzimaju u primjeni ove konvencije.
2. Članice će nastojati provoditi ankete među stanovništvom u redovnim vremenskim razmacima radi procjene prevalencije i trendova svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
3. Članice će grupi eksperata, koja se pominje u članu 66. ove konvencije, dati prikupljene podatke u skladu s ovim članom kako bi se stimulirala međunarodna saradnja i omogućilo međunarodno upoređivanje (*benchmarking*).
4. Članice će osigurati da prikupljeni podaci u skladu s ovim članom budu dostupni javnosti.

Poglavlje III. Prevencija

Član 12. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne mjere za promoviranje promjena u društvenim i kulturnim obrascima ponašanja žena i muškaraca kako bi se iskorijenile predrasude, običaji, tradicije i druge prakse koje se zasnivaju na ideji inferiornosti žena odnosno na stereotipnim ulogama žena i muškaraca.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za prevenciju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom svakog fizičkog odnosno pravnog lica.
3. Sve mjere preduzete u skladu s ovim poglavljem obuhvataju i odgovaraju na specifične potrebe lica ugroženih određenim okolnostima, a u njihovom središtu nalaze se ljudska prava svih žrtava.
4. Članice će preduzeti sve neophodne mjere za podsticanje svih članova društva, posebno muškaraca i dječaka, da aktivno doprinesu sprečavanju svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
5. Članice će osigurati da se kultura, običaji, religija, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem za bilo koje djelo nasilja obuhvaćeno Konvencijom.
6. Članice će preduzeti sve neophodne mjere za promoviranje programa i aktivnosti za osnaživanje žena.

Član 13. Podizanje svijesti

1. Članice će promovirati odnosno provoditi redovno i na svim nivoima kampanje odnosno programe podizanja svijesti, uključujući i saradnju s državnim institucijama za ljudska prava i tijelima za rodnu ravnopravnost, civilnim društvom i nevladinim, posebno ženskim, organizacijama, prema potrebi, a s ciljem podizanja svijesti i razumijevanja šire javnosti različitih manifestacija svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, njihovih posljedica po djecu i potrebe da se takvo nasilje spriječi.
2. Članice će osigurati širenje informacija u široj javnosti o raspoloživim mjerama za sprečavanje djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

Član 14. Obrazovanje

1. Članice će preduzeti, prema potrebi, neophodne korake za uvođenje nastavnog materijala o pitanjima poput jednakosti žena i muškaraca, nestereotipnih rodni uloga, uzajamnog poštovanja, nenasilnog rješavanja sukoba u međuljudskim odnosima, rodno zasnovanog nasilja nad ženama i prava na lični integritet prilagođenog sposobnostima učenika u zvanične nastavne planove na svim nivoima obrazovanja.
2. Članice će preduzeti sve neophodne korake kako bi promovirale principe iz stava 1. u neformalnim obrazovnim ustanovama, kao i u sportu, kulturnim i rekreativnim ustanovama i u sredstvima javnog informiranja.

Član 15. Obuka stručnjaka

1. Članice će osigurati odnosno ojačati odgovarajuće obuke za nadležne stručnjake koji se bave žrtvama odnosno učiniocima svih djela nasilja obuhvaćenih Konvencijom, o sprečavanju i otkrivanju takvog nasilja, jednakosti između žena i muškaraca, potrebama i pravima žrtava, kao i o sprečavanju sekundarne viktimizacije.
2. Članice će osigurati da obuke iz stava 1. uključe obuku o koordiniranoj saradnji više organa radi sveobuhvatnog i odgovarajućeg upućivanja u slučajevima nasilja obuhvaćenog Konvencijom.

Član 16. Programi preventivne intervencije i programi za rad s učiniocima nasilja

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i podršku programa koji imaju za cilj da učinioci nasilja u porodici nauče i usvoje nenasilno ponašanje u međuljudskim odnosima u pogledu sprečavanja daljnjeg nasilja i izmjene obrazaca nasilnog ponašanja.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za osnivanje i podršku programa za rad s učiniocima, posebno seksualnim prijestupnicima, koji imaju za cilj sprečavanje ponavljanja krivičnog djela.
3. Prilikom preduzimanja mjera iz st. 1. i 2., članice će osigurati da bezbjednost, podrška za žrtve i njihova ljudska prava budu od primarnog značaja i da, prema potrebi, osnivanje i provođenje ovih programa bude u bliskoj saradnji sa specijaliziranim službama za podršku žrtvama.

Član 17. Učešće privatnog sektora i sredstava javnog informiranja

1. Članice će podsticati privatni sektor, sektor za informacione i komunikacione tehnologije i sredstva javnog informiranja, uz dužno poštovanje slobode govora i njihove nezavisnosti, da učestvuju u razradi i provođenju politika i da uspostave pravilnike i standarde za sprečavanje nasilja nad ženama i veće poštovanje njihovog dostojanstva.
2. Članice će razvijati i promovirati, u saradnji s privatnim sektorom, sposobnosti kod djece, roditelja i vaspitača za rad u informaciono-komunikacionom okruženju koje omogućava pristup degradirajućem sadržaju seksualne odnosno nasilne prirode koji može biti štetan.

Poglavlje IV. Zaštita i podrška

Član 18. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite svih žrtava od daljnjeg nasilja.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, u skladu s međunarodnim pravom, da osiguraju odgovarajuće mehanizme za djelotvornu saradnju između svih nadležnih državnih organa, uključujući sudove, javna tužilaštva, organe unutrašnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i lica, u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opće i specijalizirane službe podrške, navedene u čl. 20. i 22. ove konvencije.
3. Članice će osigurati da mjere koje preduzimaju u skladu s ovim poglavljem ispunjavaju sljedeće kriterije:
 - da su zasnovane na razumijevanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici iz rodne perspektive i da su usmjerene na ljudska prava i sigurnost žrtve;
 - da su zasnovane na integriranom pristupu koji uzima u obzir odnos između žrtava, učinilaca, djece i njihovog šireg društvenog okruženja;
 - da imaju za cilj izbjegavanje sekundarne viktimizacije;
 - da imaju za cilj osnaživanje i ekonomsku nezavisnost žena žrtava nasilja;
 - da, tamo gdje je to prikladno, različite službe za zaštitu i podršku žrtava budu u istim prostorijama;
 - da odgovaraju na specifične potrebe ugroženih lica, uključujući i djecu-žrtve, i da su im dostupne.
4. Pružanje usluga ne smije zavisiti od spremnosti žrtve da podnese prijavu ili svjedoči protiv bilo kojeg učinioca.
5. Članice će preduzeti odgovarajuće mjere za pružanje konzularne i druge vrste zaštite svojim državljanima i drugim žrtvama koje imaju pravo na takvu zaštitu u skladu sa svojim obavezama i međunarodnim pravom.

Član 19. Informiranje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve dobiju odgovarajuće i blagovremene informacije o raspoloživim uslugama podrške i zakonskim mjerama na jeziku koji razumiju.

Član 20. Opće usluge podrške

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve imaju pristup uslugama koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja. Ove mjere treba da obuhvataju, kada je to neophodno, usluge kao što je pravno i psihološko savjetovanje, finansijska pomoć, stanovanje, obrazovanje, obuka i pomoć prilikom zapošljavanja.
2. Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale žrtvama pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite, kao i adekvatnu opremljenost ovih službi i obučenosť zaposlenih za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe.

Član 21. Pomoć prilikom ulaganja pojedinačnih/kolektivnih žalbi

Članice će osigurati da žrtve imaju informacije i pristup važećim regionalnim i međunarodnim mehanizmima za individualne/kolektivne žalbe. Članice će promovirati pružanje senzitivne i informirane pomoći žrtvama prilikom ulaganja takvih žalbi.

Član 22. Specijalizirane usluge podrške

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da omoguće odnosno osiguraju, uz odgovarajuću geografsku rasprostranjenost, neposredne kratkoročne i dugoročne specijalizirane usluge podrške za svaku žrtvu koja je bila izložena bilo kojem djelu nasilja obuhvaćenog Konvencijom.
2. Članice će omogućiti odnosno osigurati specijalizirane usluge podrške za sve žene žrtve nasilja i njihovu djecu.

Član 23. Sigurne kuće

Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne i druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, lako dostupnih sigurnih kuća u dovoljnom broju za siguran smještaj i proaktivnu pomoć žrtvama nasilja, posebno ženama i njihovoj djeci.

Član 24. SOS telefoni

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za uspostavljanje 24-satne besplatne SOS telefonske linije koja pokriva cijelu zemlju, radi davanja savjeta pozivaocima, povjerljivo odnosno čuvajući njihovu anonimnost, u vezi sa svim vidovima nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom.

Član 25. Podrška za žrtve seksualnog nasilja

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile otvaranje odgovarajućih, dovoljno velikog broja lako dostupnih kriznih centara za slučajeve silovanja odnosno centara za žrtve seksualnog nasilja koji žrtvama osiguravaju usluge ljekarskog i forenzičkog pregleda, podršku u slučaju traume i savjetovanje.

Član 26. Zaštita i podrška za djecu svjedoke

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom pružanja usluga zaštite i podrške žrtvama vodi računa o pravima i potrebama djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.
2. Mjere u skladu s ovim članom uključuju psihosocijalno savjetovanje primjereno uzrastu djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, a dužna pažnja poklanja se najboljem interesu djeteta.

Član 27. Prijavljivanje

Članice će preduzeti neophodne mjere kako bi se ohrabrio svaki svjedok počinjenog krivičnog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, odnosno ona lica koja imaju opravdane razloge da sumnjaju da je takvo djelo učinjeno odnosno da se mogu očekivati dalja djela nasilja, da to prijavi nadležnim organizacijama odnosno organima.

Član 28. Prijavljivanje stručnjaka

Članice će preduzeti neophodne mjere kako bi osigurale da pravila o povjerljivosti koja međunarodno pravo nalaže određenim stručnjacima ne predstavljaju prepreku da, pod odgovarajućim uslovima, prijave nadležnim organizacijama odnosno organima ukoliko imaju osnovanu sumnju da je učinjeno ozbiljno djelo nasilja obuhvaćeno ovom konvencijom i da se mogu očekivati dalja djela nasilja.

Poglavlje V. Materijalno krivično pravo

Član 29. Građanske parnice i pravni lijekovi

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da osiguraju žrtvama odgovarajuće građanske pravne lijekove protiv učinilaca.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere da osiguraju žrtvama, u skladu s općim principima međunarodnog prava, adekvatne građanske pravne lijekove protiv državnih organa koji nisu ispunili svoju dužnost i preduzeli neophodne preventivne i zaštitne mjere u okviru svojih nadležnosti.

Član 30. Naknada

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi omogućile žrtvama pravo na naknadu od učinilaca za svako krivično djelo iz ove konvencije.
2. Odgovarajuća državna naknada bit će dodijeljena onima koji su zadobili ozbiljne tjelesne povrede odnosno onima kojima je narušeno zdravlje, ako šteta nije pokrivena iz drugih izvora kao što je učinilac, osiguranje odnosno državno zdravstveno i socijalno davanje. To neće spriječiti članice da zahtijevaju vraćanje naknade od učinioaca, dokle god se vodi računa o sigurnosti žrtve.
3. Mjere preduzete u skladu sa stavom 2. osigurat će dodjelu naknade u razumnom vremenskom roku.

Član 31. Starateljstvo, pravo na posjetu i sigurnost

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da, prilikom dodjele starateljstva i prava na posjetu djece, slučajevi nasilja obuhvaćeni ovom konvencijom budu uzeti u obzir.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da ostvarivanje svakog prava na posjetu odnosno starateljstvo ne ugrozi prava i sigurnost žrtve odnosno djece.

Član 32. Građanske posljedice prinudnih brakova

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se brakovi sklopljeni pod prinudom mogu smatrati rušljivim, poništiti odnosno razvesti bez nepotrebnog finansijskog odnosno administrativnog opterećivanja žrtve.

Član 33. Psihičko nasilje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje koje ozbiljno narušava psihički integritet nekog lica prinudom odnosno prijetnjama bude inkriminirano.

Član 34. Proganjanje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje ponovljanjem prijetnji upućenih drugom licu, koje uzrokuju da se ona/on plaši za svoju sigurnost, bude inkriminirano.

Član 35. Fizičko nasilje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno počinjena djela fizičkog nasilja nad drugim licem budu inkriminirana.

Član 36. Seksualno nasilje, uključujući silovanje

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da sljedeći vidovi namjernog ponašanja budu inkriminirani:
 - a. vaginalna, analna ili oralna penetracija seksualne prirode na tijelu drugog lica bez njenog/njegovog pristanka, korištenjem bilo kojeg dijela tijela odnosno predmeta;
 - b. druge seksualne radnje s licem bez njenog/njegovog pristanka;
 - c. navođenje drugog lica na pokušaj seksualnih radnji s trećim licem bez njenog/njegovog pristanka.
2. Pristanak mora biti dobrovoljan ishod slobodne volje lica prema procjeni u kontekstu datih okolnosti.

3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se odredbe iz stava 1. također primjenjuju na djela počinjena nad bivšim odnosno sadašnjim supružnicima odnosno partnerima u skladu s međunarodnim pravom.

Član 37. Prinudni brak

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno prisiljavanje odraslog lica odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminirano.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno namamljivanje odraslog lica odnosno djeteta na teritoriju članice odnosno države koja nije njena/njegova država prebivališta s ciljem prinude tog odraslog odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminirano.

Član 38. Genitalno sakaćenje žena

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeći vidovi namjernog ponašanja inkriminiraju:

- a. obrezivanje, infibulacija odnosno bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih odnosno bilo kojeg dijela malih i velikih usmina odnosno klitorisa kod žene;
- b. prinuda i navođenje žena da se podvrgnu nekoj od radnji navedenih pod tačkom a.
- c. podsticanje, prinuda odnosno navođenje djevojčice na neku od radnji navedenih pod tačkom a.

Član 39. Prinudni abortus i prinudna sterilizacija

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se inkriminiraju sljedeće namjerne radnje:

- a. abortus žene bez njenog informiranog pristanka;
- b. operacija u svrhu odnosno uz ishod onemogućavanja prirodne reprodukcije kod žene bez njenog informiranog pristanka i razumijevanja procedure.

Član 40. Seksualno uznemiravanje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog odnosno fizičkog ponašanja seksualne prirode u svrhu odnosno uz ishod povrede dostojanstva lica, posebno kada se stvara zastrašujuća, neprijateljska, degradirajuća, ponižavajuća odnosno uvredljiva atmosfera, bude predmet krivične odnosno druge pravne sankcije.

Član 41. Pomaganje, odnosno podstrekivanje i pokušaj

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao krivično djelo, ukoliko je počinjeno namjerno, pomaganje odnosno podstrekivanje izvršenja krivičnih djela iz čl. 33., 34., 35., 36., 37., 38.a i 39. Konvencije.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile kao krivično djelo, ukoliko je počinjeno namjerno, pokušaj izvršenja krivičnih djela iz čl. 35., 36., 37., 38.a i 39. ove konvencije.

Član 42. Neprihvatljiva opravdanja za krivična djela, uključujući i djela počinjena u ime tzv.časti

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se u krivičnim postupcima pokrenutim na osnovu svakog djela nasilja obuhvaćenog Konvencijom, kultura, običaji, religija, tradicija odnosno tzv. čast ne smatraju opravdanjem za takva djela. Tu spadaju posebno tvrdnje da je žrtva prekršila kulturne, vjerske, društvene ili tradicionalne norme odnosno običaje prikladnog ponašanja.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se nijednom licu koje nagovara dijete da učini bilo koje djelo navedeno u stavu 1. ne umanjuje krivična odgovornost za počinjena djela.

Član 43. Važenje krivičnih djela

Krivična djela iz ove konvencije važe nezavisno od prirode odnosa između žrtve i učinioca.

Član 44. Nadležnost

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale nadležnost nad svakim krivičnim djelom iz ove konvencije, kada je djelo počinjeno:

- a. na njihovoj teritoriji;
- b. na brodu koji plovi pod njihovom zastavom;
- c. u avionu registriranom prema njihovom zakonu;
- d. od strane njihovog državljanina;
- e. od strane lica koje boravi na njihovoj teritoriji.

2. Članice će nastojati preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi uspostavile nadležnost nad svakim krivičnim djelom iz ove konvencije, kada je ono učinjeno nad njihovim državljanima odnosno nad licem koje boravi na njihovoj teritoriji.

3. Kod sudskih postupaka za krivična djela iz čl. 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost ne bude uslovljena time da su djela inkriminirana na teritoriji na kojoj su počinjena.

4. Kod sudskih postupaka za krivična djela iz člana 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da njihova nadležnost u pogledu tač. g. i d. stava 1. ne budu uslovljene time da sudski postupak može biti pokrenut samo na osnovu prijave žrtve krivičnog djela odnosno polaganja informacija države u kojoj je krivično djelo počinjeno.

5. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi ustanovile nadležnost nad krivičnim djelima iz ove konvencije, u slučajevima u kojima se optuženik nalazi na njihovoj teritoriji, i ne bi ga isporučili drugoj članici, samo na osnovu njegovog državljanstva.

6. Kada više od jedne članice tvrdi da ima nadležnost nad krivičnim djelom iz ove konvencije, članice učesnice će se, prema potrebi, konsultirati međusobno, u smislu određivanja najprikladnije nadležnosti za postupak.

7. Ne dovodeći u pitanje opća pravila međunarodnog prava, ova konvencija ne isključuje nijednu krivičnu nadležnost neke članice koju ona ima u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.

Član 45. Sankcije i mjere

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da krivična djela iz ove konvencije budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvraćaju od vršenja krivičnih djela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost. Ove sankcije obuhvataju, prema potrebi, kazne lišavanja slobode, što može dovesti do izručenja.

2. Članice mogu donijeti druge mjere u odnosu na učinioce, kao što su:

- praćenje odnosno nadzor osuđenih lica;
- ukidanje prava na roditeljstvo, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ne može garantirati ni na koji drugi način.

Član 46. Otežavajuće okolnosti

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već nisu sastavni dio krivičnog djela, mogu, u skladu s odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, smatrati otežavajućim okolnostima prilikom određivanja kazne za krivična djela iz Konvencije:

- a. krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet;
- b. ponovljeno krivično djelo, odnosno srodna djela;

- c. krivično djelo počinjeno nad licem koje je postalo ugroženo usljed određenih okolnosti;
- d. krivično djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;
- e. krivično djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi u saradnji;
- f. krivično djelo kojem je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;
- g. krivično djelo počinjeno uz upotrebu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;
- h. krivično djelo sa ozbiljnim fizičkim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;
- i. učinilac prethodno osuđivan za krivična djela slične prirode.

Član 47. Presude treće članice

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi prilikom određivanja kazne uzele u obzir konačne presude trećih članica za krivična djela iz ove konvencije.

Član 48. Zabrana procesa obaveznog alternativnog rješavanja sporova odnosno određivanja kazne

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi zabranile obavezno alternativno rješavanje sporova, uključujući medijaciju i pomirenje, u odnosu na sve oblike nasilja obuhvaćene Konvencijom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, ako se odredi novčana kazna, da se povede računa o sposobnosti učinioca da ispuni svoje finansijske obaveze prema žrtvi.

Poglavlje VI. Istraga, sudski postupak, proceduralno pravo i zaštitne mjere

Član 49. Opće obaveze

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se istrage i sudski postupci za sve vidove nasilja obuhvaćene Konvencijom provode bez neopravdanog odgađanja i pritom uzimaju u obzir prava žrtve tokom svih faza krivičnog procesa.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, u skladu sa osnovnim principima ljudskih prava i imajući u vidu razumijevanje nasilja iz rodne perspektive, kako bi se osigurala djelotvorna istraga i sudski postupak krivičnih djela iz ove konvencije.

Član 50. Neposredni odgovor, prevencija i zaštita

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi unutrašnjih poslova odgovore na sve vidove nasilja obuhvaćene Konvencijom odmah i na odgovarajući način i ponude odgovarajuću i neposrednu zaštitu žrtvama.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se odgovorni organi unutrašnjih poslova uključe odmah i na odgovarajući način u prevenciju i zaštitu od svih oblika nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom, uključujući i upotrebu preventivnih operativnih mjera i prikupljanje dokaza.

Član 51. Procjena rizika i upravljanje rizikom

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi obave procenu rizika od smrtnosti, ozbiljnosti situacije i rizika od ponavljanja nasilja s ciljem upravljanja rizikom, i ako je neophodno, koordiniranog osiguranja i podrške.
2. Strane će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom procjene iz stava 1. uzme u obzir, u svim fazama istrage i primjene zaštitnih mjera, činjenica da učinioci djela nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom posjeduju vatreno oružje odnosno imaju pristup vatrenom oružju.

Član 52. Hitne mjere zaštite

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi imaju mandat da izdaju nalog, u situacijama neposredne opasnosti, učiniocu nasilja u porodici da napusti mjesto stanovanja žrtve odnosno ugroženog lica na dovoljan vremenski period i da zabrane učiniocu da uđe u stan odnosno stupi u kontakt sa žrtvom odnosno ugroženim licem.

Član 53. Mjere zabrane prilaska odnosno zaštite

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da odgovarajuće mjere zabrane prilaska odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih vidova nasilja obihvaćenih Konvencijom.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska odnosno zaštite koje se navode u stavu 1.:

- budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu;
- se donose na određeni period odnosno dok se ne izmijene odnosno ukinu;
- tamo gdje je neophodno, izdaju se na *ex parte* osnovi s neposrednim djelovanjem;
- budu dostupne nezavisno od, odnosno uz druge sudske postupke;
- mogu da se uvedu u kasnije sudske postupke.

3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da kršenja zabrane prilaska odnosno mjere zaštite izrečene u skladu sa stavom 1. budu predmet sankcija koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela.

Član 54. Istrage i dokazi

Članice će preduzeti neophodne odnosno druge mjere kako bi osigurale da, tokom svakog građanskog odnosno krivičnog sudskog postupka, dokazi koji se odnose na seksualnu prošlost i ponašanje žrtve budu prihvaćeni samo ako je to relevantno i neophodno.

Član 55. Postupci *ex parte* i *ex officio*

1. Članice će osigurati da istrage odnosno sudski postupci za krivična djela iz čl. 35., 36., 37., 38. i 39. ove konvencije ne zavise u potpunosti od izvještaja odnosno prijave koju je podnijela žrtva ako je krivično djelo u potpunosti odnosno dijelom počinjeno na njenoj teritoriji, i da postupak može da se nastavi čak i ako žrtva povuče svoju izjavu odnosno prijavu.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale, u skladu sa uslovima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo, mogućnost za vladine i nevladine organizacije i savjetnike u oblasti nasilja u porodici, da pomognu i/ili daju podršku žrtvama, na njihov zahtjev, tokom istrage i sudskog postupka u vezi s krivičnim djelima iz ove konvencije.

Član 56. Mjere zaštite

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite prava i interesa žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka, posebno:

- a. osiguravajući im zaštitu, kao i zaštitu za njihove porodice i svjedoke, od zastrašivanja, odmazde i ponovljene viktimizacije;
- b. osiguravajući obaviještenost žrtava, barem u slučajevima kada žrtve i njihove porodice mogu biti u opasnosti, o bjekstvu učinioca odnosno privremenom odnosno trajnom puštanju na slobodu;
- c. obavještavajući žrtve, pod uslovima u skladu sa međunarodnim pravom, o njihovim pravima i raspoloživim uslugama, o ishodu njihove žalbe, prijave, o općem napretku istrage odnosno postupka i o njihovoj ulozi u prethodnom, kao i o ishodu njihovog slučaja;
- d. omogućavajući žrtvama, da u skladu s proceduralnim pravilima međunarodnog prava, budu saslušane, pruže dokaze i iznesu svoje stanovište, potrebe i brige, neposredno odnosno preko posrednika, i da one budu uzete u razmatranje;
- e. osiguravajući žrtvama odgovarajuće usluge podrške tako da njihova prava i interesi budu propisno predstavljeni i uzeti u obzir;

- f. osiguravajući usvajanje mjera za zaštitu privatnosti i ugleda žrtve;
 - g. osiguravajući da se gdje god je moguće izbjegne susret žrtava i učinilaca u prostorijama suda i organa unutrašnjih poslova;
 - h. osiguravajući žrtvama nezavisne i stručne prevodioce kada su žrtve stranke u postupku odnosno kada iznose dokaze;
 - i. omogućujući žrtvama da svjedoče, u skladu s pravilima njihovog nacionalnog zakonodavstva, u sudnici bez prisustva odnosno barem bez prisustva optuženog, naročito korištenjem odgovarajućih komunikacionih tehnologija, tamo gdje su dostupne.
2. Dijete žrtva i dijete svjedok nasilja nad ženama i nasilja u porodici treba da dobije, prema potrebi, posebne mjere zaštite koje su u najboljem interesu djeteta.

Član 57. Pravna pomoć

Članice će osigurati pravo na pravni savjet i besplatnu pravnu pomoć žrtvama pod uslovima koje propisuje njihovo nacionalno zakonodavstvo.

Član 58. Zastarjelost

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da zastarijevanje pokretanja sudskog postupka za krivična djela iz člana 36., 37., 38. i 39. ove konvencije, traje dovoljno dugo i srazmjerno ozbiljnosti krivičnog djela koje je u pitanju, kako bi se osiguralo dovoljno vremena za efikasno pokretanje postupka nakon što žrtva dostigne punoljetstvo.

Poglavlje VII. Migracije i azil

Član 59. Boravišni status

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve čiji boravišni status zavisi od supružnika odnosno partnera u skladu s njihovim nacionalnim zakonodavstvom, u slučaju raskida braka odnosno veze, i posebno teških okolnosti, na zahtjev dobiju nezavisnu dozvolu boravka bez obzira na dužinu trajanja braka odnosno veze. Uslovi koji se odnose na dodjelu i trajanje nezavisne dozvole boravka utvrđuju se nacionalnim zakonodavstvom.
2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve mogu dobiti obustavu postupka protjerivanja pokrenutog u vezi s boravišnim statusom koji zavisi od supružnika odnosno partnera u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i omogućile im da podnesu zahtjev za nezavisnu dozvolu boravka.
3. Članice će izdati dozvolu boravka s mogućnošću produženja žrtvama u jednoj od dvije naredne situacije, odnosno u obje:
 - a. kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan zbog njihove lične situacije;
 - b. kada nadležni organ smatra da je njihov ostanak neophodan u svrhu njihove saradnje s nadležnim organima u istrazi odnosno krivičnom postupku.
4. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve prinudnog braka, dovedene u drugu zemlju u svrhu vjenčanja a koje su zbog toga izgubile boravišni status u zemlji u kojoj inače borave, mogu ponovo da ostvare taj status.

Član 60. Rodno zasnovani zahtjevi za azil

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da rodno zasnovano nasilje nad ženama bude prepoznato kao oblik proganjanja u okviru značenja člana 1, A (2), Konvencije iz 1951. koja se odnosi na status izbjeglica, i kao vid ozbiljnog ugrožavanja koje zahtijeva komplementarnu/subsidijarnu zaštitu.

2. Članice će osigurati rodno osjetljivo tumačenje po svakom osnovu Konvencije, a u slučajevima gdje se utvrdi da postoji strah od proganjanja po jednom ili više ovih osnova, podnosiocima zahtjeva bit će odobren izbjeglički status u skladu s primjenjivim nadležnim instrumentima.

3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi razvile rodno osjetljive procedure prijema i usluge podrške za azilante, kao i rodno osjetljiva uputstva i procedure za azil, koje obuhvataju utvrđivanje izbjegličkog statusa i zahtijevanje međunarodne zaštite.

Član 61. Zabrana protjerivanja odnosno vraćanja

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere za poštivanje principa zabrane protjerivanja odnosno vraćanja (*non-refoulement*) u skladu s postojećim obavezama prema međunarodnom pravu.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve nasilja nad ženama kojima je potrebna zaštita, nezavisno od njihovog boravišnog statusa, ne budu ni pod kojim uslovima vraćene ni u jednu zemlju u kojoj bi bile u riziku odnosno gdje bi mogle biti podvrgnute mučenju odnosno nehumanom odnosno ponižavajućem ophođenju ili kažnjavanju.

Poglavlje VIII. Međunarodna saradnja

Član 62. Opći principi

1. Članice će međusobno sarađivati, u skladu s odredbama ove konvencije, a kroz primjenu odgovarajućih međunarodnih i regionalnih instrumenata za saradnju u građanskim i krivičnopravnim pitanjima, kao i dogovorima postignutim na osnovu jedinstvenih odnosno recipročnih zakona i nacionalnog zakonodavstva, u što većoj mjeri, s ciljem:

- a. sprečavanja, borbe protiv i krivičnog gonjenja svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom konvencijom;
- b. zaštite i pomoći žrtvama;
- c. vršenja istrage odnosno provođenja postupaka koji se odnose na krivična djela iz ove konvencije;
- d. provođenja odgovarajućih građanskih i krivičnih presuda pravosudnih organa svake od članica, uključujući i mjere zaštite.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da žrtve krivičnog djela iz ove konvencije počinjenog na teritoriji neke od članica, a koja nije teritorija njenog prebivališta, mogu podnijeti žalbu pred nadležnim organima svoje države prebivališta.

3. Ako članica koja daje uzajamnu pravnu pomoć u krivičnim pitanjima, oko isporučivanja odnosno provođenja građanske ili krivične presude druge članice ove konvencije koja je uslovljena sporazumom dobije zahtjev za takvu pravnu saradnju od članice s kojom nema potpisan takav sporazum, može smatrati ovu konvenciju za pravni osnov uzajamne pravne pomoći u pitanjima krivičnog prava, isporučivanja odnosno provođenja građanskih odnosno krivičnih presuda jedne članice u odnosu na krivična djela iz ove konvencije.

4. Članice će nastojati uvrstiti, prema potrebi, sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u programe razvojne pomoći trećim državama, što obuhvata i sklapanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma s trećim zemljama u pogledu zaštite žrtava u skladu s članom 18. stavom 5.

Član 63. Mjere koje se odnose na ugrožena lica

Kada jedna članica, na osnovu raspoloživih informacija, ima opravdanu sumnju da je neko lice neposredno ugroženo od bilo kakvog krivičnog djela nasilja navedenog u čl.36., 37., 38. i 39. ove konvencije na teritoriji druge članice, članica koja ima ove podatke podstiče se da ih bez odgađanja prenese drugoj strani s ciljem preduzimanja odgovarajućih mjera zaštite. Tamo gdje je to primjenjivo, ovi podaci obuhvatit će detalje o postojećim mjerama zaštite za ugrožena lica.

Član 64. Informiranje

1. Članica od koje su informacije tražene ima obavezu odmah da obavijesti članicu koja je informacije tražila o svim okolnostima koje onemogućavaju provođenje tražene radnje odnosno ako postoji vjerovatnoća da je znatno uspore.

2. Članica može, u okviru granica nacionalnog zakonodavstva, bez prethodnog zahtjeva, uputiti drugoj članici informacije koje je dobila u okviru svoje istrage kada smatra da odavanje takve informacije može pomoći drugoj strani u sprečavanju krivičnih djela iz ove konvencije, odnosno prilikom pokretanja i provođenja istraga ili postupaka po pitanju takvih krivičnih djela, odnosno koja može dovesti do zahtjeva za saradnju s tom članicom u skladu s ovim poglavljem.

3. Članica koja dobije neku informaciju u skladu sa stavom 2. prosljedit će takvu informaciju svojim nadležnim organima kako bi se poveo postupak ako se smatra prikladnim, odnosno kako bi ova informacija bila uzeta u obzir u odgovarajućim građanskim odnosno krivičnim postupcima.

Član 65. Zaštita podataka

Lični podaci se pohranjuju i koriste u skladu s obavezama koje članice imaju prema Konvenciji o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka (ETS, br. 108).

Poglavlje IX. Mehanizam za praćenje

Član 66. Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici

1. Ekspertska grupa za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljnjem tekstu: *GREVIO*) pratit će primjenu ove konvencije od strane članica.

2. *GREVIO* čini najmanje 10 a najviše 15 članova, vodeći računa o rodnoj i geografskoj ravnoteži, kao i multidisciplinarnoj stručnosti. Članove će izabrati Komitet članica Konvencije, na osnovu nominacija među državljanima država članica ove konvencije, na mandat od četiri godine, uz mogućnost da jednom budu ponovo izabrani.

3. Prvi izbor 10 članova održat će se u periodu od jedne godine nakon stupanja na snagu ove konvencije. Izbor pet dodatnih članova obaviti će se nakon 25. ratifikacije odnosno pristupa.

4. Odabir članova *GREVIO* zasniva se na sljedećim principima:

a. članovi se biraju u skladu s transparentnom procedurom među licima visokog moralnog integriteta, poznatih po svojoj stručnosti u oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i pomoći i zaštite žrtava, odnosno koja su pokazala stručno iskustvo u oblastima obuhvaćenim ovom konvencijom;

b. bilo koja dva člana *GREVIO* ne mogu biti državljani iste države;

c. članovi treba da predstavljaju glavne pravne sisteme;

d. članovi treba da predstavljaju aktere i organe u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

e. članovi predstavljaju sami sebe i nezavisni su i nepristrasni u obavljanju svojih funkcija i na raspolaganju su za efikasno izvršavanje svojih dužnosti.

5. Izbornu proceduru za članove *GREVIO* odredit će Komitet ministara Vijeća Evrope nakon konsultacija sa stranama i njihovog jednoglasnog odobrenja, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove konvencije.

6. *GREVIO* donosi sopstveni pravilnik o radu.

7. Članovi *GREVIO* grupe i drugi članovi delegacija koji obavljaju državne posjete kako je opisano u članu 68. st.9. i 14. uživat će privilegije i imunitete iz dodatka ove konvencije.

Član 67. Komitet članica

1. Komitet članica sastoji se od predstavnika članica ove konvencije.

2. Komitet članica saziva generalni sekretar Vijeća Evrope. Prvi sastanak Komiteta održat će se u roku od godinu dana nakon stupanja na snagu ove konvencije radi izbora članova *GREVIO* grupe. Nakon toga će se sastajati na zahtjev jedne trećine članica, predsjednika Komiteta članica odnosno generalnog sekretara.

3. Komitet članica donosi sopstveni pravilnik o radu.

Član 68. Postupak

1. Članice podnose generalnom sekretaru Vijeća Evrope, na osnovu upitnika koji GREVIO pripremi, izvještaj o zakonodavnim i drugim mjerama koje odredbe ove konvencije čine pravnosnažnim.

2. GREVIO razmatra podneseni izvještaj u skladu sa stavom 1. s predstavnicima dotične članice.

3. Nakon toga je postupak procjene podijeljen u cikluse, čiju dužinu trajanja određuje GREVIO. Na početku svakog ciklusa GREVIO bira konkretne odredbe na kojima će zasnivati postupak procjene i šalje upitnik.

4. GREVIO određuje odgovarajući način za provođenje ovog postupka praćenja. Može da donese poseban upitnik za svaki ciklus procjene, koji članicama služi kao osnova za postupak procjene primjene konvencije. Takav upitnik upućuje se svim članicama. Članice odgovaraju na ovaj upitnik, kao i na sve druge zahtjeve za informacije od GREVIO grupe.

5. GREVIO može dobiti informacije o primjeni Konvencije od nevladinih organizacija i civilnog društva, kao i od državnih institucija za zaštitu ljudskih prava.

6. GREVIO će dužnu pažnju posvetiti postojećim informacijama od drugih regionalnih i međunarodnih instrumenata i organa u oblastima obuhvaćenim ovom konvencijom.

7. Prilikom donošenja upitnika za svaki ciklus procjene, GREVIO će dužnu pažnju posvetiti prikupljanju podataka i istraživanju kod članica kako je opisano u članu 11. ove konvencije.

8. GREVIO može dobiti informacije o primjeni Konvencije od komesara za ljudska prava Vijeća Evrope, Parlamentarne skupštine i nadležnih specijaliziranih organa Vijeća Evrope, kao i iz drugih međunarodnih instrumenata. Žalbe podnesene ovim organima i njihov ishod također je na raspolaganju GREVIO grupi.

9. GREVIO može organizirati, u saradnji s državnim organima i uz pomoć nezavisnih lokalnih eksperata, posjete državama, ako dobivene informacije nisu dovoljne, odnosno u slučajevima koji su opisani u stavu 14. Tokom ovih posjeta GREVIO će dobiti pomoć stručnjaka u određenim oblastima.

10. GREVIO priprema nacrt izvještaja koji sadrži analizu primjene odredbi na kojoj se ova procjena zasniva, kao i prijedloge u odnosu na to kako članica o kojoj se radi može riješiti identificirane probleme. Nacrt izvještaja šalje se na komentare članici koja je u postupku procjene. GREVIO će uzeti u obzir komentare članice prilikom usvajanja izvještaja.

11. Na osnovu svih prikupljenih informacija i komentara članica, GREVIO donosi svoj izvještaj i zaključke koji se odnose na mjere koje članice preduzimaju s ciljem primjene odredbi ove konvencije. Ovaj izvještaj i zaključci šalju se dotičnoj članici i Komitetu članica. Izvještaj i zaključci GREVIO grupe objavljuju se nakon usvajanja, zajedno s naknadnim komentarima dotične članice.

12. Ne dovodeći u pitanje postupak u stavu 1. do 8., Komitet članica može usvojiti na osnovu izvještaja i zaključaka GREVIO grupe, preporuke koje se odnose na tu članicu (a) u vezi s mjerama koje treba preduzeti prilikom provođenja zaključaka GREVIO grupe, ako je neophodno određivanjem datuma za podnošenje informacija o njihovom provođenju, i (b) s ciljem promoviranja saradnje s tom članicom i pravilne primjene ove konvencije.

13. Ako dobije pouzdane informacije koje ukazuju na probleme koje je potrebno odmah riješiti kako bi se spriječio ili ograničio obim odnosno broj ozbiljnih povreda Konvencije, GREVIO može zahtijevati hitnu predaju specijalnog izvještaja koji se odnosi na mjere preduzete za sprečavanje ozbiljnog, masovnog odnosno trajnog obrasca nasilja nad ženama.

14. Uzimajući u obzir informacije koje je podnijela dotična članica, kao i sve druge pouzdane informacije koje su joj na raspolaganju, GREVIO može naložiti jednom ili više svojih članova da provede istragu i hitno izvjesti GREVIO. Kada situacija nalaže i uz pristanak članice, istraga može obuhvatati posjetu na teritoriji članice.

15. Nakon pregleda nalaza istrage koja se navodi u stavu 14., GREVIO će predati nalaze dotičnoj članici i, prema potrebi, Komitetu članica i Komitetu ministara Vijeća Evrope zajedno sa svim komentarima i preporukama.

Član 69. Opće preporuke

GREVIO može usvojiti, prema potrebi, opće preporuke o primjeni ove konvencije.

Član 70. Učešće parlamenta u praćenju primjene Konvencije

1. Nacionalni parlamenti članica pozvani su da učestvuju u praćenju preduzetih mjera u primjeni ove konvencije.
2. Članice podnose izvještaje GREVIO grupe svojim nacionalnim parlamentima.
3. Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozvana je da redovno prati primjenu ove konvencije.

Poglavlje X. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Član 71. Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

1. Ova konvencija ne utiče na obaveze koje proizilaze iz drugih međunarodnih instrumenata čije su sadašnje odnosno buduće članice također članice ove konvencije, a koje sadrže odredbe o pitanjima kojima se bavi ova konvencija.
2. Članice ove konvencije mogu zaključivati međusobne bilateralne odnosno multilateralne sporazume u vezi s pitanjima koje pokriva ova konvencija, a u svrhu dopune odnosno jačanja njenih odredbi odnosno lakše primjene principa koji su u njoj sadržani.

Poglavlje XI. Izmjene i dopune Konvencije

Član 72. Izmjene i dopune

1. Svi prijedlozi članica za izmjene i dopune ove konvencije bit će preneseni generalnom sekretaru Vijeća Evrope, koji će ih proslijediti državama članicama Vijeća Evrope, svakoj potpisnici, svakoj članici, Evropskoj uniji, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu konvenciju u skladu s odredbama člana 75., kao i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj konvenciji u skladu s odredbama člana 76.
2. Komitet ministara Vijeća Evrope razmotrit će predložene izmjene i dopune i, nakon konsultacije sa članicama ove konvencije koje nisu članice Vijeća Evrope, može da prihvati izmjene i dopune s većinskim glasom u skladu s članom 20.d Statuta Vijeća Evrope.
3. Tekst svake izmjene i dopune koju Komitet ministara usvoji u skladu sa stavom 2. šalje se članicama na usvajanje.
4. Sve izmjene i dopune usvojene u skladu sa stavom 2. stupaju na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od mjesec dana nakon što sve članice obavijeste generalnog sekretara o prihvatanju izmjena i dopuna.

Poglavlje XII. Završne odredbe

Član 73. Efekti ove konvencije

Odredbe ove konvencije neće dovesti u pitanje odredbe nacionalnog zakonodavstva i obavezujućih međunarodnih instrumenata koji su već na snazi, odnosno mogu stupiti na snagu, koji određuju odnosno bi odredili povoljnija prava za lica u sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Član 74. Rješavanje sporova

1. Članice koje učestvuju u nekom sporu koji može nastati u vezi s primjenom odnosno tumačenjem odredbi ove konvencije prvo će pokušati razriješiti spor putem pregovora, pomirenja, arbitraže odnosno neke druge metode mirnog rješavanja spora o kojoj se saglase.
2. Komitet ministara Vijeća Evrope može uspostaviti procedure za rješavanje sporova koje članice mogu koristiti u slučaju spora, ako se o tome saglase.

Član 75. Potpisivanje i stupanje na snagu

1. Ova konvencija otvorena je za potpisivanje državama članicama Vijeća Evrope, nečlanicama koje su učestvovala u njenoj izradi i Evropskoj uniji.
2. Ova konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatanju odnosno odobravanju. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja odnosno odobravanja deponiraju se kod generalnog sekretara Vijeća Evrope.
3. Ova konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada je 10 potpisnica, među kojima najmanje osam članica Vijeća Evrope, dalo pristanak na obavezivanje Konvencijom u skladu s odredbama iz stava 2.
4. Ova konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon datuma deponiranja instrumenta kojim je ratificira, prihvata odnosno odobrava svaka država koja se navodi u stavu 1., odnosno Evropska unija, koja naknadno izrazi svoj pristanak na obavezivanje Konvencijom.

Član 76. Pristupanje Konvenciji

1. Nakon stupanja na snagu ove konvencije, Komitet ministara Vijeća Evrope može, nakon konsultacija sa članicama Konvencije i njihovog jednoglasnog pristanka, pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Evrope, i nije učestvovala u izradi Konvencije, da pristupi Konvenciji, većinskom odlukom u skladu s članom 20.d Statuta Vijeća Evrope, anonimnim glasanjem predstavnika članica u Komitetu ministara.
2. Kod svake države pristupnice, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon datuma deponiranja instrumenta za pristup kod generalnog sekretara Vijeća Evrope.

Član 77. Teritorijalna primjena

1. Svaka država Evropske unije može, u vrijeme potpisivanja odnosno prilikom deponiranja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja odnosno pristupa, odrediti teritoriju odnosno teritorije na koje će se ova konvencija odnositi.
2. Svaka članica može, nekog kasnijeg datuma, putem izjave upućene generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da proširi primjenu ove konvencije na bilo koju drugu teritoriju određenu u izjavi i za čije je međunarodne odnose nadležna odnosno u čije ime je opunomoćena da preduzima mjere. U pogledu takve teritorije, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon što generalni sekretar primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava u skladu s dva prethodna stava može se, u pogledu teritorije određene u izjavi, povući putem obavještenja generalnom sekretaru Vijeća Evrope. Povlačenje postaje važeće prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada generalni sekretar primi takvo obavještenje.

Član 78. Rezerve

1. Nikakve druge rezerve ne mogu se staviti u pogledu bilo koje odredbe ove konvencije osim kao što je navedeno u st. 2. i 3.
2. Svaka država Evropske unije može, prilikom potpisivanja odnosno deponiranja svog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristup, izjavom generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da se pozove na svoje pravo da primjenjuje odnosno ne primjenjuje samo u određenim slučajevima odnosno pod određenim uslovima odredbe iz:
 - člana 30. stava 2.;
 - člana 44. stava 1.d, 3. i 4.;
 - člana 55. stava 1. u pogledu člana 35. po pitanju lakših krivičnih djela;
 - člana 58 u pogledu čl.37., 38. i 39.;
 - člana 59.

3. Svaka država Evropske unije može, prilikom potpisivanja odnosno deponiranja svog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristup, izjavom upućenom generalnom sekretaru Vijeća Evrope, da se pozove na svoje pravo da osigura nekrivične sankcije, umjesto krivičnih sankcija za ponašanje kako se navodi u čl. 33. i 34.

4. Svaka članica može u potpunosti odnosno djelimično povući rezerve putem izjave generalnom sekretaru Vijeća Evrope. Ovakva izjava postaje punovažna od datuma kada je primi generalni sekretar.

Član 79. Važnost i revizija rezervi

1. Rezerve opisane u članu 78. st. 2. i 3. važe pet godina od dana stupanja na snagu ove konvencije za svaku članicu. Međutim, ove rezerve mogu se obnoviti na istu dužinu trajanja.

2. Osamnaest mjeseci prije dana isteka rezerve, generalni sekretar Vijeća Evrope šalje obavještenje o isteku članici. Ne kasnije od tri mjeseca pre isteka, članica obavještava generalnog sekretara o produžetku, izmjeni odnosno povlačenju rezerve. U slučaju nedostatka obavještenja od članice, generalni sekretar obavjestit će članicu da smatra da je rezerva automatski produžena na period od šest mjeseci. Ukoliko članica ne obavijesti generalnog sekretara o svojoj namjeri da produži odnosno izmijeni svoju rezervu prije isteka tog vremena, dolazi do ukidanja rezerve.

3. Ako članica stavi rezervu u skladu s članom 78. st. 2. i 3., u obavezi je da podnese, prije nego što je obnovi odnosno na zahtjev, objašnjenje GREVIO grupi, o opravdanoj osnovi za njeno produženje.

Član 80. Otkazivanje

1. Svaka članica može u svakom trenutku otkazati ovu konvenciju putem obavještenja generalnom sekretaru Vijeća Evrope.

2. Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca nakon dana kada generalni sekretari primi obavještenje.

Član 81. Obavještenje

Generalni sekretar Vijeća Evrope o obavještava države članice Vijeća Evrope, države nečlanice koje su učestvovala u izradi Konvencije, sve potpisnice, sve članice, Evropsku uniju i sve države pozvane da pristupe Konvenciji o sljedećem:

- a. svakom potpisivanju;
- b. deponiranju svakog instrumenta za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje odnosno pristupanje;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ove konvencije u skladu s čl. 75. i 76.;
- d. svakoj izmjeni i dopuni usvojenoj u skladu s članom 72. kao i datumu kada takva izmjena odnosno dopuna stupa na snagu;
- e. svakoj rezervi i povlačenju rezervi stavljenih u skladu s članom 78.;
- f. svakom otkazivanju u skladu s odredbama člana 80.;
- g. svakom drugom činu, obavještenju odnosno komunikaciji koja se odnosi na ovu konvenciju.

Kao potvrdu toga doljepotpisani, ovlašteni za potpis, potpisali su ovu konvenciju.

U..., dana ..., na engleskom i francuskom jeziku, oba teksta jednake važnosti, u jednom primjerku koji se deponira u arhivu Vijeća Evrope. Generalni sekretar Vijeća Evrope šalje ovjerene kopije svakoj državi članici Vijeća Evrope, državama nečlanicama koje su učestvovala u izradi Konvencije, Evropskoj uniji i svakoj državi koja je pozvana da pristupi ovoj konvenciji.

Dodatak – Privilegije i imuniteti (član 66.)

1. Ovaj dodatak odnosi se na članove GREVIO grupe pomenute u članu 66. Konvencije, kao i na druge članove delegacija u državnim posjetama. U svrhu ovog dodatka, sintagma „drugi članovi delegacija u državnim posjetama“ obuhvata nezavisne nacionalne eksperte i stručnjake koji se navode u članu 68. stav 9. ove konvencije, zaposlene u Vijeću Evrope i prevodioce koje angažira Vijeće Evrope u pratnji GREVIO tokom državnih posjeta.
2. Članovi GREVIO grupe i drugi članovi delegacija u državnim posjetama, prilikom obavljanja funkcija koje se odnose na pripremu i realizaciju državnih posjeta, koji putuju u vezi s tim funkcijama, uživaju sljedeće privilegije i imunitete:
 - a. imunitet od ličnog hapšenja odnosno pritvora kao i od oduzimanja ličnog prtljaga, kao i imunitet od svakog sudskog postupka u pogledu riječi koje izgovore odnosno napišu i svih djela koja učine u službenom svojstvu;
 - b. izuzeće od svih ograničenja njihove slobode kretanja na izlasku i ulasku u svoju zemlju boravka, kao i pri ulasku i izlasku iz zemlje u kojoj obavljaju svoju funkciju, kao i od registracije kao stranaca u zemlji koju posjećuju odnosno kroz koju prolaze obavljajući svoju funkciju.
3. U toku putovanja radi obavljanja svojih funkcija, članovima GREVIO grupe i drugim članovima delegacije u državnoj posjeti će, po pitanjima carinske i devizne kontrole, biti dodijeljene iste olakšice kao i one koje se dodjeljuju predstavnicima stranih državnih delegacija na privremenoj službenoj dužnosti.
4. Dokumenti koji se odnose na procjenu primjene Konvencije u posjedu članova GREVIO grupe i drugih članova delegacije u državnoj posjeti uživaju nepovredivost ukoliko se odnose na aktivnost GREVIO grupe. Zvanična prepiska GREVIO grupe odnosno zvanična komunikacija članova GREVIO i drugih članova delegacije u državnoj posjeti ne podliježu zadržavanju odnosno cenzuri.
5. Da bi članovi GREVIO i drugi članovi delegacije u državnoj posjeti imali potpunu slobodu govora i potpunu nezavisnost u obavljanju svojih dužnosti, imunitet od sudskog postupka u odnosu na izgovorene odnosno pisane riječi i sva djela koja učine obavljajući svoje dužnosti i ostat će na snazi, čak i kada lica o kojima se radi nisu angažirana u obavljanju takvih dužnosti.
6. Privilegije i imunitet dodjeljuju se licima pomenutim u stavu 1. ovog dodatka s ciljem očuvanja nezavisnosti pri obavljanju funkcija u interesu GREVIO grupe, a ne u njihovu ličnu korist. Generalni sekretar Vijeća Evrope ukinut će imunitet licima iz stava 1. ovog dodatka u svakom slučaju u kojem, po njegovom mišljenju, imunitet ometa izvršenje pravde i tamo gdje njegovo ukidanje ne dovodi u pitanje interese GREVIO grupe.